RUSKI INWALID

N°= 232.

CZWARTEK. 30 Września. 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królewstwo Polskie. z Warszawy. Wiadomości Zagraniczne: Włochy. Turcyia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 30 Września.

O zaprowadzeniu powozów pocztowych (Dyliżansow)

Towarzystwo z kilku osob złożone, czując potrzebę dogodnego i niekosztownego sposobu podróżowania w Rossyi, a chcąc bydz użytecznem w iey mierze swoim rodakom, przedsiębierze za przykładem podobnych zaprowadzeń zagranicą urządzić swoim kosztem powozy pocztowe od Petersburga do Moskwy dla takich osob, które chciałyby nie z wielkim kosztem przeieżdżać z iedney do drugiey stolicy.

To przedsięwzięcie za pierwsą sanną drogą przyprowadzone będzie do skutku i na ten przedmiot iuż się przysposabiaią powozy zimowe, mogące kilka osob za oznaczoną cenę wygodnie pomieścić. Przeiazd z iednego do drugiego z tych miast od trzech do czterech dni naywięcey wyiąwszy bezdróż, zabierze czasu, a tak będzie urządzony, iż podrużuiący wszelką dogodnosć i wygodę mieć w nim będą. Opisanie tych powozów szczegołowsze iako to liczba mieysc, cena takowych, dni i godziny w których wychodzić będą z obu stolic, czas w którym w mieście iakiem lub stacyi pocztowey maią stanąć i iak długo się tam zatrzymaią i t. d. podane będą do wiadomości publiczney wtenczas, gdy rzeczone powozy iuż gotowe będą zupełnie.

Odbywaiący podróż w tych powozach znaydą wygodne i obszerne, równie iak cokolwiek szczupleysze i mniey wygodne mieysca; pierwsze więcey cokolwiek, a drugie mniey aniżeli opłata poczt zwyczaynych za iednego konia od Petersburga do Moskwy kosztować będą; to iest za pierwsze cztery wygodnieysze, będzie się płacić po 95 a za drugie cztery mniey wygodne po 54 rubli assygnacyynych. Podróżny po wniesieniu tey opłaty niebędzie miał w drodze żadnego ambarassu; konie bowiem będą iuż wszędzie przygotowane i towarzyszący dozorca sam będzie opłacać kosz-

ta pocztowe na każdey stacyi i nagradzać furmanów.

Ludzie wszelkiego stanu i płci mogą w tych powozach podróżować, a przy każdym z nich osobny dozórca, zachowania porządku i przystoyności pilnować będzie, i za każdą niepotrzebną zwłokę lub zatrzymanie się ściśle odpowie. Powóz niechybnie w naznaczoney godzinie wyieżdza z mieysca i bez zatrzymania się iedzie dniem i nocą. Ponieważ mieysca w tych powozach będą rozmaite, to iest iedne mniey, drugie więcey wygodne, a następnie i cena ich musi bydź mnieyszą lub większą; każdy zatem życzący iechać, wcześnie powinien obiawić iakie chce zaiąć mieysce. Te obiewienia każdy zapisywać będzie do Xięgi, która dla każdego będzie otwartą w osobnym maiącym się nato wyznaczyć kantorze.

Każdy z przeieżdzaiących może mieć z sobą ciężaru 20 funtów bezpłatnie; lecz gdyby chciał wziąść więcey, zapłaci od funta po 25 kopieiek, zawsze iednak nad 30 funtów oprócz bezpłatnych zabrać nie może. Przeieżdzaiący nic płynnego, coby rozlane, psuło i plamiło rzeczy drugich podróżnych, mieć z sobą niepowinien; niewolno także mieć przy sobie prochu. Odzież którą podróżny ma na sobie nieidzie w rachunek ciężaru. Każdy podróżny powinien swóy ładunek czyli ciężar godziną przed odeyściem powozu dostawić na mieysce z którego się wyieżdza, a lepiey ieszcze gdy go wcześniey prześle do kantoru. W drodze dozorca patrzeć będzie za całością i bezpieczeństwem rzeczy podróżnych.

Już się rzekło, że za wszystko odpowiada przydany dozorca; nikt za tem z podróżnych niemoże przymuszać furmanów do prędszey lub opieszalszey iazdy, ani wymagać od dozorcy aby się zastanawiał gdzie kolwiek nad czas oznaczony. W tych powozach można iechać i bliżey aniżeli z stolicy do stolicy. Każdy może według upodobania oświadczyć, że do tego lub innego tylko miasta lub stacyi chce doiechać. Ztąd wypada, iż gdyby w ciągu drogi znalazło się mieysce, inny podróżny, z tey stacyi gdzie pierwszy wysiadł może ie zaiąć. — Dozorca w przyięciu nowego podróżnego na mieysce wakuiące, zachowuie tenże porządek, iaki iest używany w stolicach. Każdy iednakże podróżny chociażby i nie całą odbywał drogę od iedney do drugiey stolicy; lecz tylko iechał do pewnego mieysca leżącego po drodze, musi wnieść całkowitą opłatę; inaczey bowiem przedsiębiercy traciliby na tem zwłascza przy początkowém zaprowadzeniu. Podróżni którzy zabiorą wakuiące mieysce nie w stolicy lecz w mieyscu gdzie takowe opróżnionem zostanie, płacą tylko taką ilość iaką na przypadaiącą liczbę wiorst według rachunku pocztowego dyrektora wypadnie. Gdy zawakuią mieysca wygodnieysze w drodze, pierwszeństwo do zaięcia ich zostawione będzie iadącym iuż w powozie. Ta przemiana mieysc dzieie się według porządku numerów, chybaby kto sam niechciał przesieść. Zabieraiący wygodnieysze mieysce dopłaci należną ilość pieniędzy.

Przemiana koni na stacyi ma się dokonać w przeciągu 10, a w żadnem zdarzeniu piętnastu minut przechodzić niepowinna. Obiad i wieczerza po godzinie trwać maią, a śniadanie i podwieczórek po półgodziny. W żadnem innem zdarzeniu powóz zatrzymywać się niepowinien. Mieysce dla obiadów i wieczerzy poźniey oznaczone będą.

Takież same prawidła przepisuią się i dla Kantoru Moskiewskiego.

W tak znaczney rozległości iaka iest między Petersburgiem i Moskwą, zdarzyć się może potrzeba przemiany powozu; sporządzi się zatem pewna ilość takich powozów w Nowogorodzie, Wyższym Wołoczku i Twerze i w zdarzeniu użyte zostaną, a będą pod rozrządzeniem umyślnego w każdem z tych miast znayduiącego się dozorcy, który także reparacyą ich i porządnem utrzymaniem trudnić się będzie. Nadto w wielu innych mieyscach po drodze będą składy osi, kół i t. p. tak, aby gdzie kolwiek zpsuty powóz, iak nayrychley mógł bydź naprawionym, co tem łatwiey dokonanem będzie, gdy wszystkie powozy iednostayny rozmiar i kształt mieć będą. Dozorca przy powozie znayduiący się pilne będzie miał oko na stan iego i w zdarzeniu zpsucia się iak nayrychley będzie się starał poprawić.

Gdyby się w drodze tak zpsuł poiazd, iż niepodobnem było do mieysca składu takowych doiechać, dozorca powinien naiąć dla podróżnych wygodne powozy i do mieysca zmiany w czasie przepisanym dostawić. Na ten przedmiot zawsze mieć będzie przy sobie potrzebną ilość pieniędzy. Lecz gdy nayczęściey w poiazdach psuią się osi, a zatem przy każdym z nich ma bydz iedna przywiązana z tyłu. Dozorca iak się rzekło zaspokaia wszystkie wydatki przeiazdu; nikt zatem z podróżnych niejest obowiązany i naymnieyszey ilości płacić furmanom, a tylko według upodobania

może coś ofiarować samemu dozorcy po zupełnie skończoney podróży.

Celem zachęcenia i ustalenia tak pożytecznego zamiaru, iakim iest zaprowadzenie podobnych powozów, Rząd nietylko potwierdza to przedsięwzięcie towarzystwa; lecz nadto daie mu wyłączny przywiley na lat dziesięć tak, iż nikt inny do niego nienależący niebędzie mógł przedsiębrać podobnych urządzeń po trakcie między Petersburgiem i Moskwą. Dnia 25 Września 1820 roku.

Królestwo Polskie.

z Warszawy 25 Września.

Raport rady stanu

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

Oddział III.

Wydział Administracyi Wewnętrzney Kraiu.

Przez rozwinięcie Artykułu 84 ustawy konstytucyyney, postanowieniem Rządu dnia 30 Maia 1818 r. obeymuiącém przypisy postępowania dla Burmistrzów i Woytów, cały porządek Konstytucyyny Wydziału Wewnętrznego w ostatnim szczeblu Administracyi zaprowadzonym został, miasta szczegółowemi prawidłami i pieniężną poręką Burmistrzów w funduszach zapezpieczone, a Woyci obeznaią się z obowiązkami i stosunkiem swych czynności, aby się od nich Władze posrednie więcey nad wskazany zakres nie domagały.

Tym sposobem stało się razem zadosyć dwom petycyom Izby Poselskiey, względem stałych przepisów dla Władz Administracyynych, iako i względem delegowadych do urządzenia miast, których mianowani osobno Dozorcy zastąpili.

Po rozwiązaniu byłych Rad Departamentowych Xięztwa Warszawskiego, Rady Woiewódzkie w porządku konstytucyynym 1818 r. urzędować zaczęły, a dla iednostayności w działaniu, stosunki ich i sposób znoszenia się z Władzą Administracyyną dokładniey oznaczonym został.

Cięgłe użalenia się na niedogodność podziału niektórych Obwodów, o których zmianę i Izba Poselska zanosiła do Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości prośbę, powodowały Kommissyią Rządową Spraw Wewnętrznych i Policyi do wezwania Rad Woiewódzkich na wstępie ich urzędowania, iżby wspólnie z Kommissyiami Woiewódzkiemi podały plan dogodnieyszego rozgraniczenia tych Obwodów, w których istotna tego wymaga potrzeba, zmiana bowiem dzisieyszego podziału wiele za sobą pociągaiąca trudności, z gruntowną rozwagą przedsiębrana bydź powinna.

Cęść kraiu, która przez układ Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości z Prussami do Królestwa Polskiego przyłączoną została, iest iuż urządzona, a nadto, punkta graniczne do Prus na całey linii przywiedzione zupełnie do skutku z wzaiemném obu stron akt stosownych oddaniem.

W rzędzie ogólnych czynności Kommissyi Rządowey Spraw Wawnętrznych i Policyi, których uskutecznienia spadł na nią po zeszłym Rządzie obowiązek, ważnym przedmiotem był obrachunek należności za dostarczenia dla woysk Rossyyskich, o który obie Izby Seymowe czyniły do Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości przełożenia, i Wasza Cesarsko Królewska Mość sam w skutek ich życzeń, raczyłeś wielokrotnie Oycowską okazać troskliwość. Obrachunek ten, z wszelkich dla woysk Rossyyskich dostaw w naturze (wyiąwszy sól, wódkę, koszta na mlewo i wypiek) w ciągu lat dwóch ostatnich zupełnie ukończony, i sprawdzony został.

Również rachunki magazynowe z epoki od 1 Lutego 1816 r. aż do ich zniesieniz w pięciu Woiewództwach, Płockièm, Lubelskiem, Mazowieckiem, Podlaskièm i Krakowskièm wygotowane, dążą ku ogólnemu ukończeniu.

Pretensyy do Rządów obcych i Rządu Xięztwa Warszawskiego wylikwidowanych i po złożeniu udowodnionego rachunku, iuż ostatecznie zamkniętych, ogół cały przeszło 200 millionów wynosi.

Zaprowadzenie nowych Xiąg Gminnych nietylko zapewniało wewnętrzny w nich porządek, lecz dało sposobność do dokładnieyszego spisu ogólney kraiu ludności. Stan iey skutkiem zapewne mniey dokładnych w początkach Rapportów nie był pomyślnym, lecz ściśleysze obliczenie zakryło wskazany ubytek, i podług ostatniego w roku 1819 spisu Królestwo Polskie ma ludności 3,438,728.

W ciagu lat dwóch ostatnich wydała Kommissyia Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policyi popisowych wraz z pozostałemi z roku 1817 w ogóle głów 930.

Ze zaś Izby Seymowe żaliły się w uwagach nad Rapportem Rady Stanu o dowolny ich dostarczania rozkład, uciążliwe do miast stołecznych przeprowadzania, i niesłuszne

odzieży dla nich żądanie, przeto Wasza Cesarsko-Królewska Mość zaleciłeś Kommissyiom Spraw Wewnętrznych i Woyny, aby ściśle wszedłszy w ten przedmiot, zapobiegły zwiększaniu cięźarów od zaciągu do woyska niedołącznych, powściągaiąc nieprawne Władz mieyscowych nadużycia.—W skutku tey Nayywyższey Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości Woli, powyższey prośbie Izb Seymowych stało się zadosyć, gdyż nietylko pobór ludzi do woyska dokładniey urządzonym i liczba popisowych ściśley śledzoną została, lecz mieszkańcy od składek na żywienie i ubieranie rekrutów, iako też odprowadzenia ich do miast Woiewódzkich, postanowieniem Rządu są uwolnieni.

(Dalszy ciąg iutro).

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

19 *Września*. Ostatnie wiadomości z Sycylii zawsze iescze są niepomyślne; woyna domowa coraz bardziey a bardziey rozszerza się na tey wyspie. W Messynie oczekiwano napadnienia Palermitańczyków i gotowano się do rospaczaiącey obrony. Wszyscy tameczni kupcy uciemiężeni są niezmiernemi podatkami. Co nawet rozciągnięto i na cudzoziemców handluiących, to dało powod do rozmaitych uwag ze strony Ministrów Zagranicznych. — Wyprawa przeznaczona do Sycylii wyruszyła z portu neapolitańskiego między pierwszym i drugim b. m. w nocy, ma ona z sobą 400 bomb i wiele innych przedmiotów woiennych.

Przybyło z Messyny do Katanii 2000 ludzi, do nich przyłączyło się 1000 Katańczyków i cała ta gromada udała się ku Caltagirona, celem bronienia iey od napaści Palermitańczyków.

Drugi Korpus składaiący się z 600 ludzi tak Palermitańczyków, iak wieśniaków, dokazywał wszelkich nieprzyzwoitości w okolicach Tropani. Mieszkańcy tego miasta, skoro naypierwszą o tem powzięli wiadomość, napadli na Palermitanczykow i położyli na placu przeszło 300 ludzi, innych zaś zabrali w niewolę i do twierdzy Columbara odesłali. Poczem 2,000 Trapańczykow przygotowało się do napadnienia na Marsala, gdzie są główne składy Palermitańczykow, a dziesięc uzbroionych statków dopomoże do napadnienia od morza.

Turcyia.

z Stambułu, 20 Sierpnia.

Nowy poseł Angielski przy dworze tuteyszym Pan *Frayre*, doniesł o przybyciu swoiem 20 b. m. Nazaiutrz odwiedził go pierwszy Dragoman porty i przywiozł podarunki które według zwyczaiu w podobnych zdarzeniach bywaią ofiarowane posłom zagranicznym, składaią się one zwyczaynie z owoców, konfitur i kwiatów. — Wkrótce iak słychać tenże poseł będzie miał posłuchanie uroczyste u Wielkiego Wezyra, a następnie i u Sałtana.

Poseł Pruski Hrabia *Schladen* w skutek otrzymanego nader łaskawego reskryptu od Monarchy swoiego ma opuscić stolicę tuteyszą i udać się do Niemiec, a Hrabia *Miltitz* do tychczasowy Sekretarz poselstwa przy tuteyszym dworze, zostanie iego zastępcą. Poseł Neapolitański Hrabia *Ludolf* wyieżdza także w przyszłym miesiącu z całą swoią rodziną do Włoch.

Od nieiakiego czasu Kapry Algierskie krążą po morzu środziemném w wielkiey liczbie, i naruszaią bespierzeństwo handlu i żeglugi nietylko wszystkich prawie Europeyskich mocarstw; lecz nadto sąsiadów swoich i sprzymierzeńców Tunetańczyków i Trypolitańczyków. Rozumiano z początku że eskadra ich iest przeznaczoną na wzmocnienie wyprawy tureckiey przeciwko *Ali-Baszy* Janiny; późniey że się uganiać będzie za okrętami tylko hiszpańskiemi. Lecz według późnieyszych doniesień z Tunis przekonywamy się, że zamiarem iey iest zabieranie rozmaitych statków; iakoż wzięła iuż kilka Tunetańskich, a między tymi i należący do samego Beia bogato ładowny, a późniey zabrała statki Toskańskie płynące z Liworny.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	—	11 85. k.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	—	11 40 —
Rubel srebrny	—	— Ditto	—	3 70. —

w Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.